

بررسی تأثیرات معماری دوره قاجار بر معماری معاصر ایران با نگاهی به خانه های شهر قم

عرفان محمدی*^۱، سمانه گل باز^۲، سیامک سیلوایه^۳

Erfan.mohammadi۲۶@yahoo.com

۱- مدرس گروه معماری و شهرسازی دانشگاه ایوان کی سمنان

Mayha_golbaz@yahoo.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری، دانشگاه غیرانتفاعی ایوان کی

Silvaiehs@yahoo.com

۳- گروه مهندسی معماری، واحد اسلام آباد غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه،

چکیده

معماری دوره قاجار را معماری خانه سازی و یا معماری خانه های مسکونی نیز نامیده اند در این دوره به علت افزایش جمعیت شهر نشینان، توجه معطوف به ایجاد سر پناه و خانه برای مردم تازه وارد به شهر گردید. در زمینه معماری به علت ارتباطی که به هر حال بین هنر معماری قصرها و بناهای مردم بوده، نمونه های این هنر غربی به سرعت جای خود را در میان خانه های شهری باز کرده و در تمام ایران رسوخ پیدا نمود. البته ناگفته نماند در این موارد پلان و نقشه غربی است ولی ایوانها و دیگر عناصر ایرانی و اصولاً معماری ایرانی با تزیینات خود روح کاملاً محلی را در آن دمیده و مجموعه بسیار دلپذیر و دلپسندی حاصل شده است. در معماری معاصر یکصد سال اخیر ایران، از یک طرف، حضور آرام و گام به گام غرب را در عرصه معماری دوره قاجار نمیتوان نادیده گرفت. از طرف دیگر ورود معماری غربی به ایران و به خصوص حضور سبک معماری مدرن در اواخر دوره پهلوی اول، سرعت تحولات را در عرصه معماری و شهرسازی افزایش داد. در این بین خانه های شهر قم نیز تحت تأثیر معماری غرب و تحولات دوره قاجار قرار گرفت. از جمله خانه های شاخص دوره قاجار می توان به خانه حاج علی زند، خانه ایت الله حائری، خانه آیت الله بروجردی و خانه شاکری اشاره کرد. در این بناها میتوان تزیینات و نقوش و فرم معماری دوره قاجار را یافت ولی با توجه به تأثیرات هنر غرب در دوران قاجار، برخی تزیینات تحت تأثیر رئالیسم و طبیعت گرایی قرار گرفتند. نقوشی از قبیل گل و گلدان، فرشته، انسان و برگ کنگر به صورت واقع گرایانه و رئال در تزیینات بنا مشاهده می شوند. تغییرات فرم در پلانها که باعث تبدیل فضاهای درونگرا به برونگرا و ساده شدن تزیینات و تغییرات در دسترسی ها و به طور کلی تغییر در معماری ایرانی و تأثیرپذیری از معماری غربی و همچنین کیفیت فضاها نسبت به فرهنگ و بافت به چشم می خورد. لازم به ذکر است که هنوز حفظ معماری سنتی و تلفیق با معماری جدید در بسیاری موارد و جهات قابل مشاهده است.

واژه های کلیدی: قاجار، معماری غرب، معماری معاصر، معماری قم، فرم و تزیینات